

Blagodejna zvezdica.

(Novela.)

(Konec.)

X.

Drugi dan proti poldne sedi Bruno na priprostej kamenenej klopi pod veliko košato lipo, ki je kinčala prostorno dvorišče pred Bertholdovo hišo. Nad njegovo glavo skrivnostno šumi listje lepega drevesa, s katerim se igra rahli vetriček, ki prihaja s severne strani ter preganja soparico pasjih dnov.

Bruno si sname klobuk z glave, obriše si z ruto znojne kapljice, ki mu svetijo na čelu in vzame iz žepa svoje suknje kopico časopisov.

Ko se je nekoliko izpočil, izbere si izmed časopisov onega, ki ga bolj zanima in se vá-nj začita.

Zdaj prikoraka proti njemu gospa Bertholdova držéč na desnej roki mali jerbašček z ročnimi deli, v drugej pa veliki plaid.

Dobro jutro, Bruno, ali ti smem delati družbo? —

Bruno jo iznenadjen pogleda. Mati ni nikdar hrepenela po njegovem društvu; od kod na enkrat ta sprememba, misli si zdaj on. Drago mi bode, odgovori Bruno in se nekoliko umakne, da napravi prostora materi. A poznalo se mu je, da ga nič preveč ne veseli ta nenadejani obisk. —

Gospa pogrne mehki plaid na klop, da bi ne sedela na trdem, vzame neko majhno delo iz jerbaščka in se vsede poleg sina.

Ni nápečno pod tem drevesom, začne zdaj mati govoriti; senca, hlad in mir denejo prijetno človeku v takej vročini. Veš, Bruno, nadaljuje ona in si izbriše med tem s tanko belo ruto dvoočnike ter si jih natakne na nos, — Oskar hujša dan za dnevom. Ravno sem govorila z zdravnikom. —

Ubogi fant, pravi pomilovalno Bruno; jetika ga je zadnji čas hudo zdelala. Nisem mislil, da je nesreča že tako blizu. Vzame zopet časopis in gleda vá-nj. —

Gospoj ne gre delo nič prav izpod rok. Vidi se jej, kakor da jej nekaj srce teži, kar bi rada povedala, pa ne vé, kako bi začela. —

Čez nekaj časa povzame zopet besedo: Ljubi Bruno, rada bi te nekaj prosila. Saj veš, takó dolgo že odlagaš; skrajni čas je že. —

Bruno, ki je vedno v časopis gledal, pretrga jej zdaj besedo in hitro pravi: Da, mama, jutre ali pojutranjem Vam izpolnim željo. —

Ali res, Bruno? Ah, ti si edini izmed mojih sinov, ki mi dela veselje. Le podvizaj se, Bruno, prosim te. Vedno ti bodem hvaležna. —

Da, mama, najpozneje do pojutranjega dne dobite gotovo ono svoto, ktero potrebujete, da si oni lišp naročite. Danes in jutre imam —

Oh moj Bog! vzklikne nevoljno mati; ti me ne umeješ. Saj ni denar, kar želim od tebe.

Ne? pravi Bruno iznenadjen in postaja nemiren. —

Gotovo ne, Bruno. Jaz menim, da je zadnji čas, da prosiš gospoda N. za roko njegove hčere, ljube Kornelije, hitro poreče mati, ker se je prepričala, da je ravni pot najboljši pot. —

Bruno nič ne odgovori; zré še vedno v list, a ne razločuje v njem nobene črke več. V glavi se mu je vrtilo, srce mu je bilo hitrejše in zdelo se mu je, kakor da ga nekaj v prsih davi. —

Ali nič ne odgovoriš, Bruno, pravi mati v skrbéh, ko zapazi njegov nemir. —

Bruno odloži list, pogleda materi v lice in reče: Da, mama, snubiti hočem Kornelijo. Takoj jutre, danes, v trenutji, ako želite. —

Ali, Bruno, kakó si raztresen! Kaj si pozabil, da je Kornelijin oče na potovanji in da se vrne še le čez teden dnij? —

Bruno se veselo zgane, ko čuje materino opazko.

Mati to zapazi, in ni bila zadovoljna. Zató še dalje v njega sili: Ali mi obetaš, Bruno, da še isti dan, ko se povrne Kornelijin oče, izpolniš, kar si mi zdaj obetal? —

Ali takó malo zaupate v moje besede? odvrne nevoljno Bruno. —

Mati je čutila, da ga ne smé dalje mučiti, ako noče potratiti, kar je s tolikim trudom čez toliko let komaj danes pridobila. Pobere torej svoje reči in ga zapusti.

Ko je pa Bruno zopet bil sam, nasloni glavo na lipino deblo in zré nepremakljivo v zrak.

XI.

Oskarjevo življenje se je vedno bolj nagibalo h koncu. Vsi domači so to vedeli, najbolj pa je to vedela Ada, ki ga je videla hirati. Imela je tudi ona trpeč obraz vsled telesnih utrujenostij, kakor je sama Oskarjevemu zdravniku trdila, ki jo je poprašal, ali se menda dobro ne počuti.

Sama pa si je s strahom priznavala, da je le njeno srce bolno, in da njene bolezni ne ozdravi vsa zdravniška umetnost celega sveta. —

Kornelijin oče se ni še povrnil s potovanja. Kornelija mu je že bila naznanila, da bode dan njegovega prihoda tudi dan njene zaroke z Brunom, in mu že znovič pisala, da se naj vendar podviza priti nazaj. Oče jej je odgovoril, da še naj potrpi nekoliko dnij, dokler poravna svoje opravke, potem pa, da se hoče nato tem veselejše radovati. —

Med tem ste bili gospa Bertholdova in Kornelija povabljeni na neki izlet z gospodo sosednjega gradiča. —

Bruno, ti moraš tudi z nama, zahtevala je mati.

Ah da, pridite, prosi Kornelija.

Ali se Vam ne zdi nespodobno, mama, da bi vsi šli iz hiše, ko je Oskar umirajoč? opazuje Bruno.

Oskar je umirajoč že štirinajst dnij, pa še vendar živi, meni mati. Kdo si bo zavoljo njega odrekal takó zanimivo zabavo? —

Ako ne bode isti dan Oskarju hujše, spremljam Vaju gotovo, obeta Bruno. —

A ravno isto jutro, ko so hoteli vsi trije odrinoti, pokazala so se pri Oskarji znamenja bližnje smrti. Stari Berthold zahteva, da bi zaradi tega nihče ne zapuščal doma. A njegova gospa ugovarja, češ da ni Oskarju gotovo še takó hudo, kakor vsi trdijo. Naj pa Bruno domá ostane, pravi ona na zadnje, da bode nekdo pri roki, ako bi sila prišla. On mi tudi lahko brzojavi, ko bi se res pri Oskarji na zlo obrnol. In tako, kakor vselej, morala se je tudi zdaj njena volja izpolniti. In odpeljala se je s Kornelijo, ki je s težkim srcem prenašala, da Bruno domá ostane. —

Bilo je popoldne okoli četrte ure. V Oskarjevej sobi delajo somrak zelene priproge, ki so spuščene na oknih. Oskar leží navidezno miren, samó sapa mu vedno bolj zastaja. Zdaj odpré očí in s slabim glasom pokliče — Ado.

Ada, ki je s slugo molcé sedela pri njegovem vzglavji in na vsako njegovo gibanje prežala, skloni se proti njemu prašujoč, kaj je njegova želja.

Privzdignite mi nekoliko glavo; ne morem sopsti, prosi Oskar. —

Ada mu s pomočjo služabnika izpolni željo. Ležal je zdaj višje.

Takó sem zaspan in ne morem zaspati, potožuje se Oskar in hoče kašljati, a iz njega pride le votel glas. —

Ada se prestraši in mu namoči posušene ustnice z neko za to pripravljeno hladilno tekočino in mu izbriše solze, ki so se prikazale v očéh. Pri tem zapazi, da imajo one neki čuden odsev. Gre k mizici, napiše na košček papirja: „Idite po duhovnika in zdravnika“ ter izroči listek slugi z besedami: Storite, kar sem Vam napisala.

Sluga čita in takoj zapusti sobo. Ko gre čez dvorišče, sreča Bruna. Hitro mu oddá Adin list ter gre dalje svoj pot. Bruno čita list in se zamisli. Kmalu se pa predrami in napoti v brzojavno uradnico. Tam odpošlje materi naznanilo in jo pozove nazaj; a potem se nemirno spreha po vrtu.

Sluga ni našel domačega duhovnika domá, ker je ravno prej odšel drugega bolnika obhajati in ga ne bode do noči nazaj. Po Brunovem ukazu se potem odpelje v bližnjo faro po tamošnjega duhovnega pastirja.

Pride večer. Ne matere ne sluge še ni bilo nazaj. Bruno se po dolgem obotavljanji slednjič odloči iti k Oskarju pogledat.

Vrata Oskarjeve sobe so bila na pol odprta, kakor jih je odhajajoči

sluga v naglici pustil. Bruno se ustavi med vrati in gleda prizor, ki se pri postelji vrši.

Oskar sloni z glavo na Adinej rami, Ada pa mu z namočeno gobo čelo hladi.

Ada, jaz kmalu umrem, šepetá Oskar; ali boste kdaj moj grob obiskali? —

Ada premaguje solze in reče: Tiho, Oskar, tiho; zdravnik ne dovoli, da govorite. —

Ada, Vi žalujete; ali meni veljajo Vaše solze? nadaljuje Oskar, potem pa uspehan omolkne. —

Ada, pravi zopet čez nekaj časa, pozdravite očeta in Bruna in povejte zadnjemu, da jako obžalujem, da sem ga nekdam nehoté razžalil. —

Adina roka, ki je močila Oskarjevo čelo, začela se je vidno tresti. —

Ali me boste kaj pogrešali, Ada, ko me ne bode več? Ali ste me res tako ljubili, kakor ste mi obetali, ko ste me prvokrat zagledali? —

Da, Oskar, ljubila sem Vas in Vas še ljubim, zagotavlja Ada ginena. Toda tiho zdaj, da se kašelj ne povrne. —

Bruna pa vendar bolj ljubite od mene; kaj ne Ada? dostavi Oskar in se zopet zviije, ker ga je kašelj napadel. —

Ada ga prestrašena drži, gladi mu lice, čelo, da mu s tem vsaj nekoliko polajša hude težave. Na enkrat pa ga z vzklikom izpusti. Oskar je bil mrtev!

Ada poklekne k njegovej postelji in joče ter moli za pokojnega prijatelja. —

Na enkrat pa začuje osoren glas, ki jej veli: Vstanite; tú ni več Vaše mesto! —

Ada, ki je predobro poznala ta glas, vstane, pogleda še enkrat blede Oskarjevo lice in hoče zapustiti sobo, ne da bi se ozrla na osebo, ki je to ukazala. A nekdo jo prime za obleko, med tem ko prejšnji glas še bolj osorno ponavlja:

Ne! počakajte še eden trenotek! Povejte: Ali je Oskar govoril zadnje besede v blodnji, ali v zavesti? —

Ada povzdigne oči in vidi pred seboj Bruna z burnim obrazom, vzdignjenih prsij, z očmi obrnenimi v tlá. —

Recite brž, sili nestrpljivo Bruno in se vede, kakor človek, ki je um izgubil: Ali je resnica, ali ne, kar je Oskar govoril, predno je dušo izdihnil? —

Ada je čutila, da mu mora nekaj odgovoriti. A sramožljivost, da bi mu odkrila resnico, in bol, da bi mu jo zakrivala, bojevali ste se z vso silo v njenej duši. Na zadnje se določi nekaj povedati, toda beseda jej na ustnih onemí. —

Vi molčite? pravi Bruno žalosten. Se vé da! jako umljivo, dostavi vedno bolj tiho; Vi ljubite samó Huga. —

Nikakor ne! odgovori razžaljeno Ada.

A nekdam ste ga vendar ljubili? pristavi Bruno in okó se mu polno upa zasveti.

Nikdar ne! zagotavlja Ada z zaničevanjem. —

Na Brunovem obrazu so se igrale podobe njegove razburjenosti: bol, dvom, ljubosumnost, up in strah, vsi občutki so se menjavali zaporedoma v njem. —

Gospodična Ada, poreče zdaj bolj miren, a njegov glas je še vedno neprijazen; ali morete vpričo pokojnika, kateremu ste bili tako udani, ponoviti, kar ste mi nekdam zagotovili: da se namreč nimate sramovati svojih dejanj? —

Ada dene roko na srce, povzdigne očí najprej proti Oskarju, potem pa kvišku ter z glasom, ki je še bolj pričal o njenej nedolžnosti, kakor pa njene besede, slovesno izreče: Da! morem ponavljati! —

V tem hipu se začujejo brzi koraki prihajajočih oseb. Prikaže se pri vratih gospa Bertholdova, ki s temnim očesom meri Bruna in Ado; takoj za njo pa pridejo duhovnik, zdravnik in sluga.

XII.

Takoj, v trenutku mora iz hiše! zagotavlja drugi dan gospa Bertholdova Korneliji, ki je poleg nje na oknu slonela. Niti do Oskarjevega pogreba ne smé tu ostati. Dala sem jo poklicati; vsak hip bode tukaj. —

Ste že pripravili svoje reči? poprašuje gospa nekaj trenutkov pozneje Ado, ki je bila že za potovanje oblečena. —

Da, milostljiva gospa, odgovori ponižno Ada in premaguje solze. —

Zdaj pride Bruno v sobo.

Dobro, da si prišel, mu reče mati. Gospodična Ada bode še danes odpotovala. Izplačaj jej in dodaj še nekoliko za trud, ktereга je zadnje dni imela. —

Mama, odgovori Bruno mirno, toliko bode vendar dovolili, da gospodična Ada spremlja k zadnjemu počitku svojega gojenca, kateremu se je toliko požrtvovala. —

Ada ga hvaležno pogleda.

Gospa, ki je videla Adin pogled in ga napačno tolmačila, odvrne srdito: Njo naj še obdržim, ki mi je nesrečo v hišo prinesla? Zapeljala je Huga, Oskar se je bil v njo ves zagledal; naj zdaj še mirno čakam, da mi na zadnje še tebe zmoti? —

Mama, ne éne besede več! zagrmi Bruno, in očí mu od jeze zablisknejo; jaz ne dovolim, da bi kdo žalil mojo nevesto! —

Njegova nevesta! vzkliknete kakor iz énega grla mati in Kornelija.

Kornelija, idite po mojo stekleničico dišeče vodé; meni hudo postaja, vzdihuje Brunova mati, skloni glavo in zapre oči.

A Kornelija ni več čula njenih besed. Bleda, kakor stena, pade jej lepa glava na prsi in bila bi še ona omahnola s stola, ko bi jej ne bila prihitela Ada na pomoč.

Prestrašena jo zdaj drži Ada objeto. Kornelija se polagoma zavé in ozira se začudjena okoli; ko pa zagleda Ado, spomni se uzroka svoje slabosti in jo pahne od sebe. Potem si pokrije z roko oči in govori med solzami: Kaj sem Vam storila, Ada, da ste mi porušili mojo srečo? Bruno je bil edini na svetu, ki je znal oživljati moje srcé; a zdaj sem ga za vselej izgubila in to skozi Vas! —

Bruno, ki je ves čas stal nekoliko oddaljen, imel je usmiljenje s Kornelijinim tugovanjem. Približa se jej in poreče prijazno: Ljuba Kornelija, Vi se jako motite, ako menite, da ste mene bolj ljubili, kakor bi brata ljubili, ko bi ga imeli. Tudi moje čuvstovanje za Vas je bilo samo bratovsko in táko ni dovolj stalno, da bi se ná-nje zidala zakonska sreča. —

Kornelija nič ne odgovori. Vstane in drzé se komaj po konci odide. —

Tudi gospe Bertholdove ni bilo več videti. Ko je bila namreč poklicala Kornelijo na pomoč in je videla, da ona sama najbolj pomoči potrebuje, vstala je in tihoma zapustila sobo. —

Ada in Bruno sta bila zdaj sama. Adi je močno bílo srce. Čutila je, da jo opazuje Brunov ognjeni pogled; zató se ni upala pogledati ga ali pa ga ogovoriti. —

Gospodična Ada, začne Bruno in govori počasi, takó da je njegov glas motil tihoto, ki je vladala krog nju, kakor moti odmev oddaljenih zvonov tihoto po samotnej dolini. Jaz sem se prenaglil in se v sili materi izlagal. Rekel sem, da ste Vi moja nevesta; po vsej hiši se sedaj gotovo o tem govori; samo jaz še ničesar gotovega ne vém. Ali Vas smem kot tako smatrati, Ada? —

Kakor rosne kapljice oživijo cvetlico od solnca požgano, tako so Brunove besede oživile Adino onemoglo srcé. In vendar je iz njenega obraza sijala neka otožnost, ko jej je Bruno stavil ono vprašanje. Občutki bližnjega slovesa, ki so jo dozdej težili, niso se mogli tako hitro umakniti onim večnega združenja, ki so jo na enkrat navdajali. Bila je prevelika in prehitra sprememba za njeno občutljivo srce. Njene oči so se napolnile s solzami, ko žalostno odgovorí: Svojo srečo naj si kujem iz Kornelijine nesreče? Ali bi to ne bilo brezsrčno? — Osrečite rajši Kornelijo, jaz — jaz sem srečna že dovolj, ker vém, da me Vi — cenite.

Zadnjo besedo je izgovorila komaj slišljivo in s proč obrnenim obrazom. A Brunu se je vendar zdela takó glasna, da mu je še dolgo potem šumela po ušesih.

Ada, rekel je mehko, Vi le mislite na Kornelijino srečo. Ali Vam je

moja takó malo mar? Kornelija se bode kmalu utolažila; njena narava ni nagnena k otožnosti. A kaj bi jaz počel brez Vas, ki Vas ljubim od onega časa, ko ste prvič stopili v našo hišo? Oh! in koliko sem od onega osodepolnega večera zavoljo Vas že pretrpel! — Omolkne in si potegne z roko po čelu, kakor da hoče izbrisati neljube spomine. — Ada! nadaljeval je in besede mu zdaj vró iz ust; ni večjega in hujšega trpljenja, kakor usiljevati svoje srce, da sovraži edino stvar, katero čez vse ljubi. Poznal sem Vas in boril se siloma s čuvstvi, ki mi jih je dan za dnevom vzbujala Vaša mila in pohlevna podoba. Na zadnje sem hotel Vas še sovražiti, imajoč Vas za lahkomišelnó žensko. Ada, povrnite mi obilne muke, ki ste mi jih nehoté delali. — Približa se jej, podá jej roko in milo prosi: Bodite moja, Ada! —

Ada zarudi in obledi zaporedoma. Potem pa se nasmehlja med solzami in z žarečim srečnim obrazom dene svojo roko v njegovo, katero Bruno dolgo in krepko drží med svojima. —

XIII.

Poleg majhne Oskarjeve truge v rakvi Bertholdove rodbine dejali so v teku énega leta tudi veliko trugo. Bila je starega Bertholda.

Nekoliko mesecev po Oskarjevej smrti zadel ga je drugikrat mrtvud, ki je storil konec njegovemu marljivemu in poštenemu življenju. Umril je v naročji svoje nove snahe Ade, blagoslavljaó jo. —

Ado so videli prav pogostoma klečati na grobu v življenji jej takó dragih dveh prijateljev. V poznejših letih so poleg nje poklekali tudi trije ljubeznjivi otročiči, ki so po materinem nasvetu sklepali nedolžne ročice k molitvi, med tem ko so se poželjivo ozirali po pisanih cvetlicah na grobu. —

Gospa Bertholdova se ni dolgo časa mogla privaditi svoje snahe. Naposled se je začela starati, svet pa njo prezirati, in zdaj je iskala tolažbe in mirú samo v sredini tihega, blaženega rodbinskega življenja. Postala je krotka, ljubila je svoje vnuke in bila dobra tašča, kakor je Ada vsakemu trdila. —

Kornelija je postala, ko je videla uničene svoje deklíške sanje, druga ženska. Bila je zdaj vedno resna, zamišljena, a prijazna in ljubeznjiva. Odtegnola se je posvetnemu šumu, ljubila prirodo in gojila sočutje do človeštva. Ostala pa je zvesta svojemu mladostnemu uzoru in brez vsakoršne bolesti odpravljala vse snubače. —

Hugo je izgubil, potem ko mu je takó nesrečno izpodletelo z Ado, veselje norčevati se z ženstvom. Živel je potem bolj pametno in se kmalu resno zaljubil v hčer svojega stotnika. Bila je to majhna osebnica, živahna, izgovorna in polna muhastih šal.

Ko je Hugo zvedel o bratovej poroki z Ado, dobi pogum in snubi

tudi on svojo izvoljenko. Obadva mlada, obadva lepa in dvojčeka po duhu, živela sta v prav zadovoljnem zakonu. —

A najzadovoljnejši izmed vseh je bil Bruno. Ko se v trenutkih prijetnega medosobnega zaupanja s svojo soprogo čuti srečnega, reče večkrat svojej Adi: Ti si bila blagodejna zvezdica, ki je zasijala našej hiši. Ti si sladila nesrečnemu Oskarju zadnje mesece njegovega žalostnega življenja. Ti si olajševala starost našemu očetu. Brez tebe bi mama gotovo še zdaj blodila po izvenrodbinskih krogih, in ti si tudi Huga nekako moralno poboljšala, dostavi vselej bolj s tihim glasom in lahno zarudí. —

* * *

Ko je gospa Barbara dobila naznanilo o Adinej poroki, jokala se je od veselja in žalosti ob enem. Od veselja, da je njena Ada tako preskrbljena za celo svoje življenje, od žalosti, ker Ada ne more več postati Feliksova.

Dolgo si ni upala sinu tega povedati. Na zadnje se pa otovori s celo kopicco tolažljivih besed in mu odkrije važno to novico.

A kakó se začudi, ko Feliks radosten vzklikne: O mati, jaz sem takó srečen s svojo županovo Leno, da Vas prosim dovoljenja, naj jo snubim.

Županova Lena! ponavlja mati in pomišlja. Kmalu pa se jej obraz zasveti in reče zadovoljna: Poznam deklé; pridna je in tudi ni napačna. Ako je tebi prav, meni tudi. —

Feliks objame ves vesel svojo mater in potem teče k županovim z novostjo, da je mati v snubitev dovolila.

Gospa Barbara pa gleda za njim in reče: Da je le zraven Ade tudi moj Feliks srečen!

Paulina Pajkova.

Glas iz slovenskih goric.

Divni moj štajerski raj, presrčno mi bodi pozdravljen,
 Blagoslov božji razláj ná-te se doli z nebés!
 V širem okvíru gorá razgrínja se tvoja mi slika,
 Kakor veličestni vrt v bújnosti južni cvetóč:
 Mreža trsovih brajd prepréza ti holme prisójne,
 Crkve se béle po njih kakor labúdi bliščé;
 In po raváni šumí pšenice valovje rumeno,
 Mična preproga livád krije ti brdo in dól
 Glej, v tem raji živí predragi slovenski moj národ,
 Mirne družine očák čuva oskromni svoj dom.
 Čil je Slovén in krepák, postave je vitke, ponósne,
 Jéklo je njemu značaj, méhko in blago srečé;
 Naših mladícev pogúm skazuje se v bojih krvavih
 Hrábro, slovécih njih zmág lóvor jim venča glavé;